

Expoziția de fotografie *Bănățeni de altădată*
The photographic exhibition *Banatians from past times*



Timp de o lună de zile (14 septembrie – 15 octombrie 2023), simezele Galeriei Rotonda a Casei de Cultură a Municipiului Timișoara au găzduit o inedită expoziție de fotografii cu bănățenii de altădată înveșmântați în costume tradiționale specifice arealului bănățean, aflate în arhiva foto-documentară a Colecției etnografice Marius Matei.

De-a lungul anului 2023, an în care Timișoara poartă prestigiosul titlu de capitală culturală europeană, am constatat (cu amărăciunea subiectivă a unui patriot local), că în bogata ofertă culturală a urbei de pe Bega s-a regăsit un număr relativ limitat de evenimente care au avut ca tematică principală bogata moștenire culturală și etnografică a Banatului multi-etnic. De aceea, expoziția de fotografie *Bănățeni(i) de altădată* a fost deosebit de bine venită atât pentru publicul care încă simte și gândește bănățenește, cât și pentru vizitatorii care au dorit să afle ceva mai mult despre trecutul specific al acestei regiuni.

For a month (September 14th – October 15th, 2023), the Rotonda Gallery of the Municipal House of Culture in Timișoara hosted an original exhibition of photographs depicting Banatians from past times, dressed in specific traditional costumes of the area, which are part of the photo-documentary archive of the Ethnographic Collection of Marius Matei.

We have noticed (with the subjective grief of a local patriot) that during 2023, a year in which Timișoara bears the prestigious title of European capital of culture, the rich cultural offer of the city on the Bega river comprised a relatively limited number of events whose main topic was related to the rich cultural and ethnographic legacy of the multiethnic Banat. Therefore, the photographic exhibition *Banatians from past times* was extremely welcome both for the public that still feels and thinks in a Banatian fashion, as well as for the visitors who wanted to find out more about the specific past of this region.

Relativ modestul spațiu expozițional al sălii „Lira”, a reprezentat totuși un cadru potrivit pentru expoziția de față, tocmai prin prisma activităților găzduite sub acest acoperiș, acestea contribuind activ la păstrarea autenticului bănățean.

Plecând de la celebrul dicton chinezesc că „o imagine face cât o mie de cuvinte”, exponatele care au alcătuit expoziția reprezintă – fiecare în parte – o poveste în sine. Trebuie avut în vedere că aceste fotografii au reușit să surprindă (uneori poate o singură dată în viață) familiile reunite ale bănățenilor de odinioară, înveșmântați în portul tradițional – care deja la vremea respectivă reprezenta o mândrie – demonstrând talentul și sensibilitatea pentru frumos al locuitorilor din acest colț de țară. Fotografiele cuprind arealul Banatului de câmpie, respectiv zonele etnografice Lugoj, Timișoara, Deta-Ciacova, Buziaș și Sânnicolaul Mare. Realizate între sfârșitul secolului al XIX-lea și până la jumătatea secolului al XX-lea, acestea ilustrează atât fete tinere, îmbrăcate în port de sărbătoare, cât și tineri căsătoriți și familii din pusta Banatului. Fotografiele au o funcție probatorie pentru argumentarea corectitudinii asamblării și a reconstituirii costumelor tradiționale.

Costumele din această colecție de fotografii de epocă dezvăluie frumusețea și pasiunea locului în care multiculturalitatea este o trăsătură specifică. Costumul tradițional vorbește despre generații de bănățeni, despre inteligență și inventivitate, despre aplecarea spre eleganță și frumos, talent și har, dar și despre universalul nemuritor al satului bănățean.

Conștienți de necesitatea salvagădării folclorului autentic și a valorilor tradiționale printr-o documentare adecvată, subliniem importanța unor astfel de demersuri memorial-vizuale, și ne exprimăm speranța că și pe viitor, exponatele din colecția deosebit de valoroasă a pasionatului specialist și colecționar Marius Matei vor delecta ochii publicului timișorean și bănățean în cadrul unor noi expoziții inedite.

The relatively modest exhibition area of the „Lira” Hall represented nonetheless a very adequate space for the current exhibition, especially due to the activities hosted under this roof, which actively contribute to the preservation of the Banatian authenticity.

Starting with the famous Chinese saying that „an image is worth one thousand words”, the exhibits which form the exhibition represent a story on their own. We must bear in mind that these photographs have managed to record (sometimes probably once in a lifetime) the reunited families of the Banatians from the past, dressed in their traditional garments – which was already in those times a reason to be proud of – proving the talent and the sensibility for beauty of the inhabitants of this part of the country.

The photographs comprise the area of the Plain Banat, namely the ethnographic areas of Lugoj, Timișoara, Deta-Ciacova, Buziaș and Sânnicolaul Mare. Taken between the end of the 19th century and until the first half of the 20th century, they depict both young women dressed in festal garments, as well as young newly weds and families from the Banatian Plain. The photographs have a probatory function for arguing the correctness of the assembly and reconstruction of the traditional costumes.

The costumes from this collection of vintage photographs reveal the beauty and the passion of a place where the multiculturalism is a specific characteristic. The traditional costumes speak about generations of Banatians, about intelligence and creativity, about the affinity for elegance and beauty, talent and gift, but also about the eternal universe of the Banatian village.

Aware about the necessity of safeguarding the authentic folklore and traditional values through an adequate documenting, we underline the importance of such memorial-visual endeavours, and we express our hope that in the future, the exhibits from the extremely valuable collection of the passionate specialist and collector Marius Matei will continue to please the eyes of the public in Timișoara and Banat in new original exhibitions.

Deian POPOV